

Joosef, Maria, minä ja häpeä (Matt 1:18-24)

Saarna Ikaalisten kirkossa 4. adventtina 18.12.2016

Koulussa oli tänään luistelua. Minulla oli serkkujen vanhat hokkarit. Se oli noloa. Mä huomasin, että mulle naurettiin. -Eilen oli äidin hautajaiset. Velipojalla oli arkiset vaatteet päällä. Mitäköhän sukulaiset ajattelivat? Kyllä hävetti. -Mies ratkesi taas juomaan. Se oli taas samanlaista. Huusi koko jouluaaton. Varmasti kuului ulos. Naapureita ei voi enää katsoa silmiin. Pitääköhän meidän muuttaa muualle? -Tyttö ilmoitti eilen muuttavansa yhteen irakilaispojan kanssa. Kävivät eilen S-marketissa. Mitähän ne siellä ajattelivat, tutut myyjät? Miten minä voin enää siihen kauppaan mennä. Varmaan kaikki puhuvat meistä. -Poika kertoi eilen isälleen, että menee siviilipalvelukseen. Pertti parka. Mitäköhän työkaverit varuskunnassa ajattelevat? Mikä häpeä! Mikä häpeä!

Häpeä on läsnä meidän elämässämme - useimmiten hyvin vähäisenä ja ohimenevänä kokemuksena ja tunteena. On kuitenkin ihmisiä, jotka ovat joutuneet häpeän vangiksi; Työttömyyden, sairauden, alkoholismin, konkurssin tai jonkun vastaavan raskaan asian vuoksi.

Häpeän kanssa joutui tekemisiin myös Joosef, kun Maria olikin raskaana ennen kuin he ehtivät mennä naimisiin. Nykypäivän Suomessa tuo nyt ei olisi enää juttu eikä mikään, mutta ei siitä niin kovin pitkä aika ole, kun susiparina eläminen ja aviottoman lapsen synnyttäminen olivat häpeällisiä asioita? Sitä häpeää saivat kantaa sukulaiset. Tämän päivän tekstissä Joosef joutui ikävään tilanteeseen. Jos hän menisi naimisiin Marian kanssa, hän joutuisi häpeään. Kaikki tietäisivät, että Maria oli tullut raskaaksi ennen häpäivää. Siihen aikaan kihlautuminen oli virallinen sopimus naimisiin menemisestä. Häätjuhla puolestaan merkitsi yhteen muuttamista. Naapurit ja sukulaiset tulisivat kysymään kuka on lapsen isä. Siinä tilanteessa Joosefilla ei olisi mahdollisuutta antaa hyviä vastauksia. Ei voisi sanoa, en tiedä. Hölmöltähän siinä vaikuttaisi ja Maria avionrikkojalta. Jos sanoisi minä, he joutuisivat molemmat häpeään... Mitä tehdä?

Tilanne oli hyvin kiusallinen ja Joosef halusi hoitaa homman mahdollisimman siististi, mahdollisimman vähällä häpeän kantamisella. Niin hän päätti jättää Marian ja purkaa kihlauksen kaikessa hiljaisuudessa. Hän ajatteli myös Marian parasta, sillä uskottomuus puolisolle oli rangaistava teko. Siten Joosefin suunnitelmat voidaan nähdä herrasmiehen toimintana. Nämä suunnitelmat kuitenkin muuttuivat, kun enkeli ilmestyi hänelle unessa ja rohkaisi menemään Marian kanssa yhteen. Luultavasti tämä merkitsi Joosefille häpeän alle suostumista. Se oli Jumalan hänelle antama taakka.

Me emme tiedä Joosefin ajatuksia ja tunnelmia tässä uudessa tilanteessa. Varmasti hän oli ainakin hämmentynyt, sillä olihan itse Jumala lähestynyt häntä. Hänen häpeän kokemuksestaan emme voi tietää. Näyttää siltä, että Jumala auttoi sitä kantamaan. Vaikka meillä olisi tarkempi kuvaus Joosefista, emme ehkä olisi kuitenkaan tässä asiassa viisaampia. Harva nimittäin kertoilee omasta häpeästään – tuskinpa Joosef olisi ollut tässä asiassa poikkeus. Helpompi on kertoa siitä miten on hävettänyt jonkun toisen puolesta tai toisen vuoksi, mutta oma häpeä on henkilökohtainen, sisimpää koskeva asia. Herkkä kohta.

Professori Paavo Kettunen on tutkinut suomalaista häpeää. Ensinnäkin hän toteaa, että häpeä on ihmisen elämään kuuluva asia - ihan tavallinen asia samalla lailla kuin syyllisyys. On suorastaan hyvä, että välillä koemme häpeää. Tuo tunne suojelee meitä. Ymmärrämme esimerkiksi, että ei ole hyväksi liikaa paljastaa omaa sisintä muille. Häpeän tunne ikään kuin puuttuu tilanteeseen ja

suojelee meitä. On kuitenkin olemassa tällaiselle suojelevalle häpeälle myös vastakohtaista, taakaksi muodostuvaa tai peräti tuhoavaa häpeää. Se on sellaista, että ihminen häpeää sitä millainen on eikä pysty hyväksymään itseään. Tällainen häpeä muodostuu taakaksi, joka vaikuttaa monin tavoin elämään.

Me emme voi tietää toisten kantamaa taakkaa, on sitten kyse häpeästä, syyllisyydestä, uupumuksesta tai surusta. Siksi on tärkeää olla hienotunteinen. On tärkeää olla ihminen toiselle: olla kohtelias, kuunnella ja ottaa vastaan ajatukset. Häpeää kantavaa ihmistä ei taida juurikaan auttaa, jos hänelle sanoo, että kyllä se siitä tai älä välitä, mitäs sitä pienistä. Häntä auttaa eniten, jos hän saa kokemuksen, että hänestä pidetään sellaisena kuin hän on, että hänen ajatuksensa ja tunteensa ovat oikeita ja hyväksyttäviä. Miten suuri merkitys onkaan sillä, että osoitamme lähimmäisen rakkautta toisille osoittaen ymmärtämystä ja sydämellisyyttä.

Kun ajattelemme Mariaa ja Joosefia, voimme vain todeta, että he saivat kokea ihmisenosaa. Häpeää, keskinäistä luottamuspulaa, epävarmuutta tulevaisuudesta. Näitä hankalia asioita tavallisen arjen keskellä. Molempia auttoi eteenpäin, antoi rohkeutta, Jumalalta tullut lupaus, Jumalan läsnäolo. Tämä on lohdullista, kun mietimme oman elämämme suuria kysymyksiä. Jumala haluaa armahtaa myös meitä. Hän haluaa lohduttaa, rohkaista ja antaa meille toivoa.

Tämän sunnuntain evankeliumi johdattaa meitä pyhän perheen myötä jo joulun. Maria ja Joosef matkasivat kahdestaan Betlehemiin. Samalla tavalla he avioparina jakoivat kodin, vanhemmuuden ja monet ilot ja vastoinkäymiset. He olivat myös ensimmäiset, jotka ottivat Jeesuksen vastaan. Keväällä marianpäivänä ja tänään neljäntenä adventtina kuvataan miten Jumala heitä valmisti tuohon hetkeen. Saamme pyytää, että hän valmistaa myös meidän sydäntämme ottamaan vastaan Jeesusta lapsen. Saamme pyytää, että hän armahtaa meitä ja keventää sydäntemme taakkoja.

Rukoilemme: Armon ja rakkauden Jumala. Joulun odotus tiivistyy näihin päiviin. Sielumme kaipaa pyhää hiljaisuutta ja todellista rauhaa ja riemua. Jumala, armahda meitä. Avaa silmämme näkemään, mitä sinä olet meille valmistanut. Opetä meitä jakamaan joulun iloa keskenämme ja antamaan yltäkyläisyydestämme niille, joilla on tyhjät kädet ja joiden elämä huutaa lähimmäistä. Tätä pyydämme rakkaan Poikasi Jeesuksen nimessä.